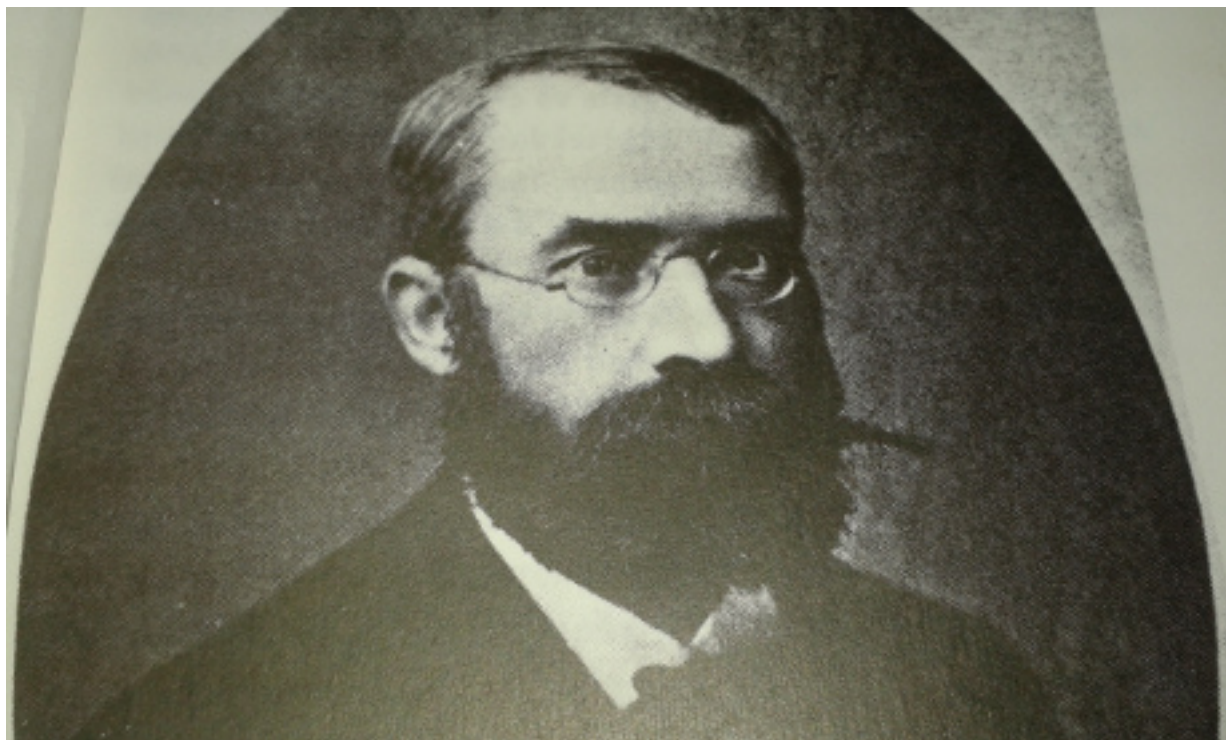

A mindössze 54 évet élt **Felméri Lajos** korának, a 19. század másik felének rendkívül nagy tudású tanára és pedagógusa volt – könyvei, tanulmányai korában alpműveknek számítottak. Nem túl hosszú élete végén súlyos családi tragédiák érték – Felméri Lajosnak mégis hálás az utókor: szülővárosában, a Babeş-Bolyai Tudományegyetem Kihelyezett Tagozatának új épületében termet neveztek el róla.

Családját a nagy mesemondó is ismerte

Felméri Lajosról azt jegyezték életrajzírói, hogy egy szegény székelyudvarhelyi családból származott. 1840. szeptember 29-án született Székelyudvarhelyen, s azt is tudjuk, hogy a református kollégiumban járta ki az általános és a középiskolát is, de ugyanott „filozófiai tanfolyamot” is végzett – az iskola után **Haller József** grófnál lett magántanító.

Latta focizni és curlingózni az angolokat

Felméri Lajos az angliai és skóciai útjáról 1870-ben, Sárospatakon jelentette meg az *Úti levelek Skóciából*

című kötetét, amit

Szelestey László

barátjának ajánl – a kötetből egy példány a Székelyudvarhelyi Tudományos Könyvtárban is található. Ebben ma szemmel is nagyon érdekes leírásokat olvashatunk az angol és a skót népről – Petőfivel ellentétben Felméri igen jó véleménnyel volt az angolokról, a felföldi skótokat pedig a székelyekhez hasonlította.

A felföldi hegyi skót nép, mint kelta marad-
vány, az alföldi népet machir (olv. mekhör)-nek, az
angolokat Sassunach, Angliát Sachsennek hívja. Ezen
az angolok által gaëlnek, s önmagok által galach-
nak nevezett nép a hegyek közt él, mint a hunok
maradéka a székelyek, s részben földmiveléssel, leg-
inkább pedig, mint a székelynép, marhatenyésztéssel
foglalkozik. Nyelvüket az ugynevezett gaël nyelvet,
még pár évtized előtt egy-két falusi iskolában taní-
tották; de ma már az angol műveltség ezt úgy e-
temette, mint az ó skót Clant (törzsrendszert)
zzal együtt nemzeti szokásaikat, melyekről eg-
őzelebbi levelemben szólni fogok.

Még félszázad előtt nagyon virágzott a

GRANT NEMZETSÉG (CLAN)

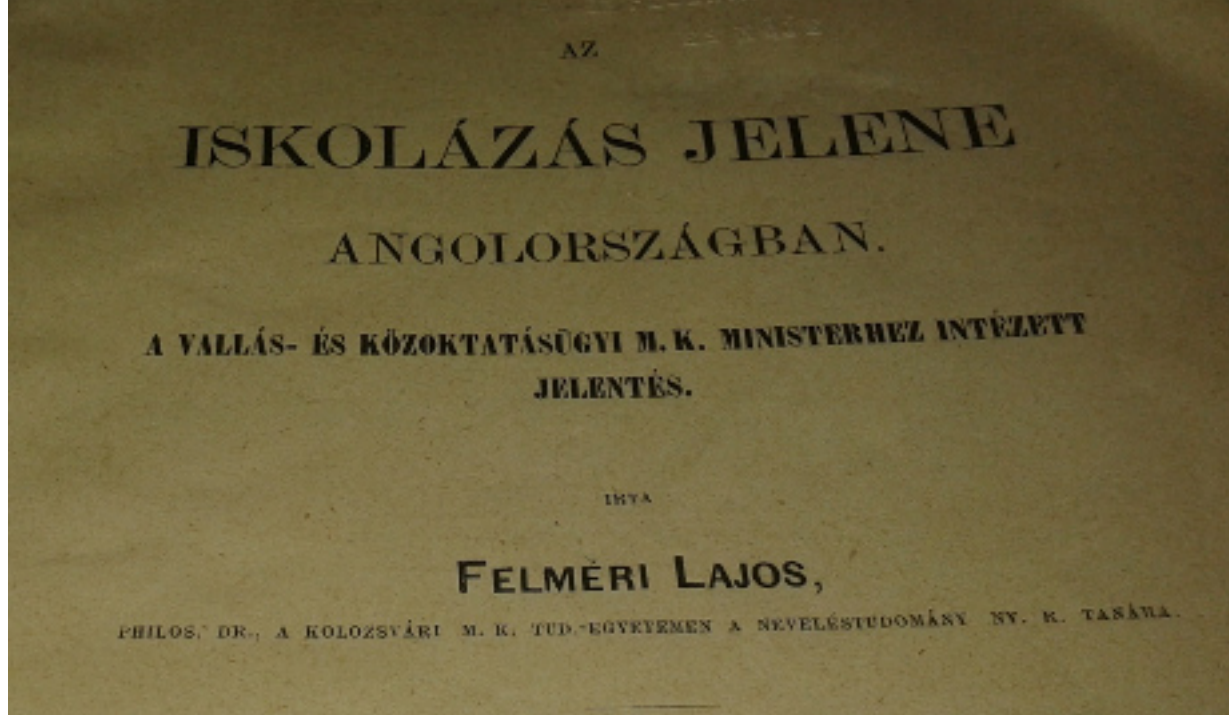
Kurling játék.

Es a nagyobbik fiu professzor lett

1872-ben Kolozsvárra, az újonnan létrehozott Magyar Királyi Ferenc József Tudományegyetem pedagógiai tanszékére került.

székesfővárosi közgyűlés, 2016. október 7. péntek, 16:48

székesfővárosi közgyűlés, 2016. október 7. péntek, 16:48

„Fölösleges a testi büntetés keményebb faja”

Felméri Lajos fő műve *A neveléstudomány kézikönyve* – ez a majdnem hétszáz oldalas munka 1890-ben jelent meg Kolozsváron, a szerző saját kiadásában. Ajánlásából arra következtethetünk, hogy Felméri ekkor már megözvegyült, hiszen anyja, felesége és kisfia emlékének ajánlja munkáját (*„Három drága lélek, anyám, feleségem és kis fiam felejthetetlen emlékének”*), ami ezer példányban jelent meg akkoriban – egy példány fellelhető az udvarhelyi

Tudományos Könyvtárban is.

Felméri Lajos a testi fenyítésről

„Fölösleges a testi büntetés keményebb faja, mert ... a büntetés foganatát nem a testi fájdalom teszi.”

„Csak rendkívül ritka esetben tartja megengedhetőnek a legenyhébb testi fenyítéket.”

Négy szakaszban, negyvennégy fejezetben írt a nevelésről – monumentális munka, ami a dualizmus korának pedagógiai alapműve volt, s talán ma már hihetetlennek tűnik, de az akkori kőkemény konzervatív oktatásban Felméri angol mintára a liberális nevelést tartotta célravezetőnek, mert az *„a tanultság helyett a műveltségre törekszik, az egyén nevelésére, az elme finomítására. Az ismeretek (...) használatára tanít, olyan szokásokat nyújt, amellyel az egyén be tud illeszkedni a társadalomba.”*

A játékok, sportágak ismertetésénél újból előkerül az atlétika, a hegymászás, az ökölvívás, a birkózás, a vívás, a korcsolyázás – és természetesen a „foot-ball”. Így ír róla: *„...az angoloknál különösen a kirugó labda (foot-ball) van elterjedve, mely főként a lábakat foglalkoztatja”.*

Udvarhelyiként nyugszik a Házsongárdban

A sors azonban kegyetlen volt Felmérihez: 1893-94-ban alig egy év leforgása alatt elveszítette szeretett édesapját, és alig kétéves lányát, Irénkét is. 1894 májusában megválasztották a kolozsvári egyetem rektorának, a Rector Magnificus cím azt jelentette (volna), hogy a következő tanévet már a hatalmas intézmény vezetőjeként kezdte volna meg.

Azonban a megválasztás után alig két nappal, 1894 május 22-én vérmérgezésben meghalt – a neves tanár és pedagógus döbbenetes hirtelenséggel hunyt el, sírja Kolozsváron, a Házsongárdi temetőben van. Kislányával és második feleségével, a Csíkszentmihályról származó **Sándor Emíliával** (1862-1935) nyugszik egy sírban, nem messze [Misztófalusi Kis](#)

Miklós

síremlékétől. Felméri sírkövére, neve elé az „Udvarhelyi” szó van vésve, utalva származási helyére.

Az EMKE folyóirata, az Erdélyi Gyopár [megemlékezése](#) szerint „halála nagy és pótolhatlan veszteség.”. Alakja a magyar neveléstörténetben hatalmas, megkerülhetetlen – udvarhelyiekként pedig büszkék lehetünk arra, hogy Felméri Lajos egy vidéki csizmadia fiából a magyar tudomány és kultúra egyik jeles képviselőjévé tudott emelkedni.

(Cikkünkhöz felhasználtunk több Felméri Lajosról közölt publikációt, **Fodor László** és **Pukánszky Béla**

tanulmányait. A Magyar Pedagógusok sorozatban könyv jelent meg róla

Ágoston György

tollából. Külön köszönet a Székelyudvarhelyi Tudományos Könyvtár vezetőjének,

Róth András Lajos

nak a rendelkezésünkre bocsátott anyagokért)